



Ehkäisevän päihdetyön, A-klinikka Oy lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155§:n sekä ajoneuvolain 25 ja 27§ muuttamisesta (taksisääntelyn korjaus)

Viite VN/1631/2020-LVM-117

Kiitämme mahdollisuudesta lausua taksilain uudistukseen liittyen 9.7.2020 Hämeenlinnassa.

Lausunto jätetään monialaisen ehkäisevän päihdetyön Pakka-työryhmän puolesta.

Työryhmä työskentelee Hämeenlinnan, Hattulan sekä Janakkalan seudulla Ehkäisevän päihdetyön koordinoimana.

”Vastuullista anniskelua, tervetuloa palveltavaksi -ja turvallisesti taksilla kotiin”

-toiminta-ajatus perustuu tutkitusti tehokkaaseen [Pakka -toimintamalliin](#) päihdehaittojen ennaltaehkäisemiseksi paikallisella tasolla. Hämeenlinnan seudulla Pakka-yhteistyössä toimivat Ehkäisevä päihdetyö A-klinikka Oy, Poliisi, Aluehallintovirasto, terveysvalvonta, Taksi-Häme sekä seudun anniskeluyrittäjät.

Päihdehaittojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta alkoholin haitat ovat vähäisempiä, kun anniskelu tapahtuu valvotusti, poissa yksityiskodeista. Ravintoloissa tulee varmistaa ammattitaidolla, etteivät alkoholi, tupakkatuotteet ja rahapelit ole alaikäisten saatavilla eikä selvästi päihtyneille anniskella. Anniskeluelinkeinon vastuullisuus ja hyvä asiakaspalvelu tarvitsee toteutuakseen yhteiskunnan muiden palveluiden tukea. Jotta anniskelu olisi turvallista ja kantaisi aina turvassa kotiin asti, tarvitaan palveleva taksiryitys-toiminta tukemaan anniskelutoimintaa ja varmistamaan turvallinen matkanteko ravintolasta kotiin.

Ehkäisevä päihdetyö, A-klinikka Oy toteuttaa vuosittain osana seudullista ehkäisevää päihdetyötä Vastuullisen anniskelun – Pakka kiertueen Hämeenlinnan, Hattulan sekä Janakkalan ravintoloihin. Kiertueella ravintoloiden henkilökunnan huoli on ollut sekä v.2018 että v.2019 yhteinen, taksilain uudistuksen jälkeen pienemmille paikkakunnille on ollut vaikea saada taksikyttä ravintola-asiakkaiden kotimatalle.

Vaikutusta nähdään anniskelun asiakasvirrassa, moni jättää lähtemättä ravintolaan, koska ei voi tietää taksikyttä saamisesta syrjäseuduille. Taksilain uudistuksen myötä heinäkuussa 2018 keskeiset taksitoiminnan kulmakivet poistuivat Kilpailu- ja kuluttajaviraston linjauksella: niin liikennöinti-, asemapaikka- kuin päivystysvelvoite. Tätä ei saada enää millään korjausliikkeellä takaisin. Päätös johti tilanteeseen, jossa taksin saa vilkkaista keskustoista, mutta pienen matkan takia taksit eivät lähde ajamaan yöaikaan etäämmälle pienempiin taajamiin, jossa kuitenkin

anniskelutoimintaa on. Toimintaa ei nähdä taksiryttäjien näkökulmasta kannattavana. Ratkaisuja on haettu paikallisesti mm. lisäämällä taksimatkaan ennalta sopien hintalisä, joka taas nostaa taksimatkan kustannuksia merkittävästi. Taksikyytien puutetta taajamissa ja haja-asutusalueilla on sosiaalisesti kompensoitu yhteisöllisesti harmaan talouden kyytejä lisäämällä. Huoli anniskeluasiakkaiden kotimatkan turvallisuudesta on todellinen.

Taksipalvelun hintaa ajatellen kuluttajien käyttötottumuksiin tulisi voida vaikuttaa myös liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Rattijuopumusten muutos liikenteessä saattaa kertoa osaltaan siitä, miten taksilain uudistus on otettu vastaan. Vastuu rattijuopumuksista on yksin tekijällä, joskin vallitsevat olosuhteet ovat saattaneet myötävaikuttaa ratkaisuun. Sosiaalinen kontrolli sekä tehokas viranomaisvalvonta mutta myös arvokeskustelu ovat ratkaisevassa asemassa yksilön valinnoissa ja rattijuopumusten ennaltaehkäisyssä.

Taksilain uudistuksen seurannaisvaikutuksia voidaankin nähdä Pakka-työn näkökulmasta useita.

Haitat elinkeinolle

Viitaten MaRa:n, Taksiliiton sekä Kuntaliiton lausuntoihin taksien saatavuuden ongelmasta.

Anniskeluryttäjien elinkeinoharjoittaminen on vaikeutunut. Työvuoroissa olevan henkilökunnan työkuormaa lisää huoli asiakkaista, jotka eivät saa kyytiä kotiin anniskelun päätyttyä. Asiakkaat kertovat, että jättävät ravintolakäyntejä väliin, koska eivät saa kyytiä.

Taksielinkeinoharjoittajien kilpailu on koventunut ja harmaa talous vie osan tuloista vaarantaen taksikyytien kannattavuutta, mainetta, luotettavuutta ja turvallisuutta mutta myös saatavuutta.

Päihdehaitat ympäristölle, läheisille ja käyttäjälle itselleen

Mikäli alkoholia päädytään nauttimaan kotioloissa, ovat siitä mahdollisesti aiheutuvat haitat suurempia lähipiirille, kuin vastuullisen anniskelun myötä aiheutuneet haitat.

Taksikyyti on vastuullista asiakaspalvelua kotiovelta kotiovelle. Vastuu on päihteitä käyttävällä itsellään, pääseekö turvallisesti anniskelupaikkaan ja sieltä kotiin, kun taksia ei ole saatavilla. Kiusaus rattijuopumukseen kasvaa, samoin riski tapaturmille ja hyväksikäyttöröksille.

Koska promilleraja ei ole turvaraja, voidaan vähäininkin alkoholin nauttiminen nähdä riskinä ajokyvylle. Alkoholin vaikutus ajokykyyn on yksilöllinen, vähäisenäkin nautittuna. Promilleraja ja ajokunnan pohtiminen on johtanut laskelmointiin sallituilla ja rangaistavilla veren alkoholipitoisuuksilla, vaikka lain perusteluissa on selvästi pyrkimys täysraittiuteen liikenteessä. Nykyinen 0,5 promillen raja on vain tekninen, mittaustarkkuuksista johtuva raja.

Rattijuopumuksiin syyllistyvät useimmiten alkoholin ongelmakäyttäjät ja päihderiippuvaiset. Nuorilla kuljettajilla taas on muita suurempi onnettomuusriski jo alhaisilla veren alkoholipitoisuuksilla. Annamme yhteiskunnassa tällä hetkellä väärän kuvan alkoholista liikenteessä, kun puhumme siitä, että 0,5 promillea on laillinen raja. Jos tähän yhdistyy sosiaalinen kulttuuri siitä, että ravintolasta lähdetään autolla kotiin, tapahtuu mallioppimista.

Myös sosioekonomiset taustat vaikuttavat valintoihin. ”Alkoholirattijuopumuksesta kiinnijääneillä oli muuta väestöä heikompi koulutus, jonka lisäksi työttömyys, yksin asuminen ja avioerotausta

olivat muuta väestöä yleisempiä (15)” <https://www.duodecimlehti.fi/duo13729> 7.7.2020 .
Edelliseen viitaten voidaan ajatella, että taksipalveluiden saatavuus ja henkilökohtainen ratkaisu rattijuopumuksesta eivät välttämättä kosketa lainkaan samaa asiakaskuntaa. Tästä ei ole käytettävissä asiakastutkimusta.

Kuluttajalla on lopulta vastuu alkoholinkäytöstään. Yhteiskunta säätelee anniskelua ja maksaa kalliin hinnan myös haitoista. Päihdehaitat tulevat kalliiksi sekä taloudellisesti mutta myös inhimillisesti.

Haittojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta onkin keskeistä turvata kuluttajien palvelut mm. tukemalla vastuullista elinkeinoelämää, tukemalla viranomaisvalvontaa, varmistamalla sote-palvelut aina ennaltaehkäisevästä työstä raskaampiin palveluihin. Vähentämällä kaikin keinoin eriarvoisuuskehitystä ja sosiaalista polarisaatiota.

Liikennepalvelulain mahdollisuudet ovat turvata liikennepalvelut ja tukea näin kuluttajia vastuullisiin valintoihin. Kuluttajien mahdollisuus tilata turvallinen taksikyyti ravintolaan ja kotimatkalle vaatii huomiota. Ratkaisut eivät nykyisellään ole taloudellisesti kannattavia taksiryttäjille, eivätkä saa jäädä yksin kuntienkaan maksettavaksi. Valtion tulee kantaa oma vastuunsa päihdehaitoista ja pohtia tuen mahdollisuutta kuntiin yhdenvertaisen taksipalvelun takaamiseksi.

Vaikutukset yleiseen infrastruktuuriin, turvallisuuteen ja hyvinvointiin

Vaikka lausunto tarkastelee vahvasti anniskelun näkökulmaa ja päihdehaittojen ennaltaehkäisyä, johtuen asiayhteydestä, on ehkäisevässä päihdetyössä kokonaisuudessaan kyse yhteiskuntamme turvaverkosta. Hyvinvointipalvelut tulee ensisijaisesti turvata kansalaisille, se on osa yhteiskunnan huoltovarmuutta. Palvelujen tulee tukea kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Kyse ei ole pelkästään haja-asutusalueiden ravintolayrittäjistä vaan isommassa kuvassa koko alueen infran ylläpitämisestä: joukkoliikenne on vähentynyt maaseudulta. Taksi on aina ollut osa joukkoliikennettä, sen osa, joka on nyt vaarannettu.

Ihmisillä on oikeus harjoittaa elinkeinoa mutta myös oikeudesta saada apua tarpeeseen. Taksi hakee ihmisiä turvakoteihin, lääkäriin, matkoille. Taksi soitetaan hakemaan oma nuori seikkailuilta kotiin, läheinen turvaan. Taksi on mukana elämässä myös yöaikaan, yleensä odottamattomissa tilanteissa, joita on mahdoton ennakoita. Yhteiskunnan tulee varmistaa taksien saatavuus tarvittaessa tukemalla palvelua ja varmistamalla säädöksiin palvelun kattavuus.

Hämeenlinnan seudun Anniskelun Pakka-työryhmän puolesta,

Paula Meskanen

koordinaattori

Ehkäisevä päihdetyö A-klinikka Oy

paula.meskanen@a-klinikka.fi 050-592 1455